

EI YKSIN VALISTUKSESTA

Kotimaa (mielipide) 25.7.03

Historialliskriittinen raamatuntutkimus on yksi kristinuskon koetinkivistä, mutta myös suvereeniuden merkeistä. Sen syntyhetki ajoittuu ihmisjärjen, sekä aistien arvostuksen nousuun, ja jopa palvontaan - tämä ei kaikki kuulu ”valistukseen”.

Kristinuskoa päivittävien, moderniin tieteeseen vetoavien eksegeettien tulisi muistaa työkalujensa rajallisuus. 1800-luvun alussa **Straussin** tavoin juuri aisteihin rajautunut ranskalainen tiedeyhteisö ajautui kahden sukupolven pituiseen lamaan. **Condillac** varoitti kaikista ilmiöiden alkusyiden tutkimisesta. ”Aistit ovat ainoat apuvälineemme - niiden antaman kuvan tuolta puolen emme käsitä mitään.”

Paradoksaalista, mutta juuri Raamatun Jumalaan ja aistien ulottumattomissa olevaan maailmaan uskoneet britit; **Faraday** ja **Maxwell** loivat perustan modernille tieteelle. He seurasivat ranskalaisista poiketen Kantin tietoteoriaa, tämän ”kopernikaanista vallankumousta”, jossa järjen lisäksi myös sydämen tuli päästä ratkaisemaan vaikeita totuusksymyksiä. Ranskalaisten briteiltä perimät valistus ja kapea empirismi olivat käyneet jo tällöin riittämättömiksi, vanhanaikaisiksi. Jos modernissa fysiikassa, niin totisesti myös teologiassa on kyse ”tuonpuoleisesta”.

Olevaisen kerrostumia on yhä enemmän kuin yksi - **Popperillakin** kolme. Maxwellin työ edellytti syvää metafyyssistä luotaamista. Hänen yhtälönsä nostivat vuosia kestäneitä mykistykseen ja ihailun aaltoja. ”Jumalako nämä on kirjoittanut!” Nyt ne ovat meille korvaamattomat.

Hume uskoi selvittävänsä ihme-kysymyksen käymällä Ranskassa. Tekisikö Kaikkivaltias ihmeen - vai jättäisikö paremminkin tekemättä - kun Hume tulee paikalle! **Leibnizin** mukaan Jumala tekee ihmeitä armon perusteista käsin. Hume tavoin rajallisesti ajattelee myös eksegeetti, joka kokee, että suvereenisti, reaaliajassa toimiva Jumala ei ole voinut vaikuttaa Raamatun tekstin muotoutumiseen.

”Kiusallista”, mutta ensimmäiset, miltei modernit virikkeet antiikin maailmankuvan murtumiselle tulivat Raamatun luomiskertomukseen nojautuvilta kirkkoisiltä. **Basilius Suuri** sanoi, että vaikka taivaankappaleiden liikeradat ovatkin ympyröitä, älköön kukaan päätelkö tästä, että liikuttajat olisivat jumalaisia, ja etteikö näillä kappaleilla olisi kerran ollut alkua. Raamattu nousee myös **Filoponoksen** löydöillä antiikin ”järjen” voittajaksi, kun hän vahvistaa 500-luvulla, että tähdet kulkevat sen sysäyksen voimasta, jonka ne saivat Jumalan luotua maailman. Vasta tuhat vuotta myöhemmin **Newton** johtaa ymmärryksemme seuraavalle tasolle.

Mistä **Augustinus** tiesi jo 1300 vuotta ennen Newtonia, että tähdet eivät tarvitseet **Ptolemaioksen** kuvaamia kiertokehä? Hän ei kyennyt sanomaan, miten hänen Herransa oli asian ratkaissut - mutta ei Hän niitä tarvitsisi! Valistuneet ranskalaiset ihastuivat Newtonin mekanistisesta maailmankuvasta - mutta mestaria jäi itseään, modernin fyysikon tavoin, yhä vaivaamaan kysymys, miksi jähmeät kappaleet vetivät toisiaan puoleensa. Niin - mistä ideat tulevat - miten sydän ratkaisee totuusksymyksiä!

PÄIVIÖ LATVUS
DI, Espoo